

DANIČKA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj VIII.

V Ljubljani 22. sušca 1855.

List 13.

Praznik čistiga spočetja Marije.

Praznik tvoj, Devica sveta!
Mojo dušo zveseli!
Čista bila si spočeta,
Greha v tebi bilo ni:
Ni zadevala krivica
Te izvirniga dolga;
Vselej tvoja je dušica
Le lastnina Božja b'la.

Božje del si ti modrosti
Ze v svetá stvarjenji b'la,
Iz Narvišjiga svetosti
Sveta vsa, izvoljena.
Obrani ti večne ječe
Revni, zapeljani rod,
Iz ljubezni pregoreče
Tebe vsvaril je Gospod.

Zegna zemlji odvzela
Jeza Božja ni še b'la,
Ko že ti si se spočela
V mislih svetiga Boga.
Te dobrotnico storiti
Zapeljanimu rodu,
Bog je sklenil te zvoliti
V mater svojiga Sinu.

Bog izrekel jeze svoje
Čez Adama ni bil še,
Ko že izvoljenje tvoje
Kači napovedal je.
Vekomaj izoblastena
Kačji zapeljivosti,
Močna, zgolj deviška žena
Ti ji glavo sterla si.

Milost Božja vosebila
Se je v tvoji materi,
Ze gospo te je rodila.
In kraljico vsih ljudi;
Te v molitvi je spocela,
Svetu zaželeni sad,
Čisto od Boga sprejela.
Sveto, polno Božjih gnad.

Mati čiste si ljubezni.
In spoznanja svetiga.
Zdravis greha vse bolezní
Iz zaklada Jezusa.
Milostna ga nam odpéraj,
Breme grehov nas teži;
Britke nam solze oteraj
Iz objokanih oči.

Daj, de vredno povišujem
Tvoje čisto spočetje,
Tebe svetu oznanujem,
Božjo stvar čez druge vse!
Naj zglasi na vse rodove
Se, Marija! tvoje Imé;
Vedno tvoje naj godove
Vsi po vrednosti časté.

Daj, de v slavo se razvija
Tvojga spočetja skrivnost
Dansi Tebi, o Marija!
Mojga upanja sladkost!
Tebe bolj in bolj spoznati.
Dar mi razsvetljenja daj!
Mila, ljubezniva mati
Bodi moja vekomaj.

Partel.

Razglasenje brezmadežniga spočetja Marije Device.

Naš milostivi gospod škof in knez so za slovesnosti razglasovanja brezmadežniga spočetja Marije Device 17., 18. in 19. dan mesca sušca odločili. Vsled tega so bile v šenklavski cerkvi imenovane tri dni popoldne pred izpostavljenim svet. Rešnjim Telesam litanije Matere Božje, pri katerih se je po pozdravljenji: „Kraljica vsih svetnikov“ pristavilo: „Kraljica brez madeža izvirniga greha spočeta!“; imeli so pa litanije prečastiti gospod proš, in pričujoči so bili visokočastiti gospodje korarji. V nedeljo in v praznik sv. Jožefa je bilo sv. Rešnje Telo zjutraj od poli šestih do dvanajstih izpostavljeno; veliko maso so imeli v nedeljo sami milostivi gospod škof, v god sv. Jožefa pa prečastiti gospod proš. Pastirski list našiga prevzvišeniga gospoda škofa, v katerim je oznanjen nauk s. cerkve, de je bila prečista Devica Marija brez sleherniga madeža izvirniga greha spočeta, so v nedeljo pri prvi maši visokočastiti gospod korar in fajmošter Jožef Zupan, pred veliko maso pa visokočastiti gospod korar Dr. Janez Krizost. Pogačar vernim razglasili. V slovenskim jeziku se pastirski list tako glasi:

„Znana vam je, ljubi moji v Kristusu! visokost in častitost presvete Device Marije. Mati božja je, ker je Jezusa rodila, v katerim ste božja in človeška natura prečudno sklenjene v eno persono. S serčno skerbljivostjo nar milsi matere je oskerbovala sveto Dete, v čigar roki je bila oblast vesoljniga svetá; njenim srečnim očem so bile skoz 30 let odperete tudi skrivnosti njegoviga pred svetam skritiga življenja; na gori Kalvarii je tudi njeno dušo ojster meč terpljenja presunil, kterimu se je preljubi Sin podvergel v odrešenje človeštva. Kdo bi ne mislil, de je visoka in častita Devica, ktere življenje je bilo z življenjem božjiga Sina tako tanko združeno, tudi posebno bogat delež od njegoviga zadostivniga zaslužnja imela? Ker je njega rodila, ki je dolžno pismo človeškiga rodu na križ perbil, mora tudi pred vsimi drugimi sleherniga grešniga zadolženja prosta biti. Kakor nevesta svetiga Duhá in ljubljena mati Delivca vsih gnad je studencu nebeskih

darov vedno nar bliže stala, in zatorej gotovo nar polniši mero zveličavnih gnad zadobila. Posvečujoča gnada, ljubezin svetiga Duha, katero Bog le zavoljo zasluženja Mariiniga Sina človeškemu rodu podeluje, je mogla tudi Mariino dušo nar lepši in nar prijetniši zaslati. Ker je Jezus na svet prišel, de bi vsi Evini otroci življenje imeli, in sicer v vsi polnosti ga imeli, se je ta polnost življenja v prečudno mater začetnika noviga življenja gotovo nar obilniši izlila; in kdo bi ne mislil, de se je moč odrešenja nar svetlejši v izvoljeni materi Odrešenika skazala?

Novorojeni otroci, ko komej luč sveta ugledajo, per svetim kerstu častiti delež Jezusoviga zasluženja zadobé, odpusenje izvirniga (poerbaniga) greha in posvečujočo gnado prejmejo ter otroci božji postanejo. Od sv. Janeza Kerstnika pa nam spričuje sveto pismo, de je posvečujočo gnado zadobil že v maternim telesu; zatorej pa tudi katoliška cerkev spomin njegoviga rojstniga dneva praznično obhaja. Od presvete Device Marije pa, ktera je kraljica prerokov in apostelnov in nad vse Svetnike povzdignjena, je ta misel že od nekdej med kristjani, de nikdar, tudi še tako majhin čas, ni bila pod oblastjo greha in hudobniga duha, temuč je zavolj Jezusoviga zasluženja precej ob svojim Spočetji bila obdarovana s posvečujočo gnado svetiga Duha, in sleherniga madeža izvirniga (poerbaniga) greha obvarovana ali brez izvirniga greha spočeta.

Ta nauk od prečistiga Spočetja presvete Device Marije je bil že v starih časih globoko v sercih vernikov vkoreninjen, in goreči duhovni pastirji so ga v svoji ljubezni do božje porodnice bolj in bolj razširjali. Pa tudi sveta cerkev je očitno naznanje dajala, de ga visoko čisla, ker je vernim česenje Mariiniga Spočetja perporočevala in s tem očitno pokazala, de je nekaj posebniga in prečudniga v njenim Spočetji.

Rimski papeži, očetje in učniki celiga kersanstva, so to pobožnost vernih vseskozi podpirali, in si v čast steli, praznik Mariiniga spočetja po celi katoliški cerkvi razširiti. Z veseljem so tudi dovoljenje dajali, preblazeno Devico si pod imenam čistiga Spočetja za varhinjo zvoliti, ali pod tem imenam pobožne družbe, cerkve, bolnišnice i. t. d. napraviti; radi so tudi dovolili, v predglasji sv. maše spomin čistiga Spočetja Marije pridjati. Nadalje so Rimski Papeži prav skerbni bili, nauk od neomadežvaniga Spočetja Marije čist ohraniti in so z ojstrimi cerkvenimi strafengami pertili tistim, kteri bi se prederznili, temu nauku zopergovoriti. Tudi nar imenitniši visoke šole in nar bolj učeni možje so ta nauk terdili; clo v cerkvenih zborih so ga duhovni predniki očitno spoznavali; tako sv. cerkveni zbor Tridentinski naravnost pravi, de v svojim sklepu od izvirniga (poerbaniga) greha presvete Device Marije noče zapopasti.

Pobožni in razsvetljeni možje, kteri so v duhu cerkve Mariino neomadežvano spočetje častili, so pa operali ta nauk na mnogotere izreke svetih očakov.

Sveti očaki spoznajo, de je v besedah: „Česena si Marija, gnade si polna!“, s kterimi je angel Gabriel presveto Devico pozdravil, tudi njena prostost od sleherniga madeža izvirniga greha in polnost vsih gnad izrečena, s kterimi jo je Oče nebeski oblagodaril. Imenujejo jo novo Eva, v nedolžnosti bliskečo, ktera se ni dala kakor perva Eva hudimu zapeljati, temuč je peklenski kači glavo

sterla. Imenujejo jo preljubeznjiv raj vse svetosti, kteriga je Bog sam zasadil in vsiga zalezovanja strupene kače obvaroval. Naravnost tudi rečejo sveti očaki, de tam, kjer se od greha govori, od presvete Device govorjenja ne more biti, de ni bila nikdar v tami, temuč zméraj v svetlobi, in zatorej vredno prebivališče Gospodovo zavoljo perve gnade. O njenim Spočetji, pravijo, je gnada naturo premagala in zvoljena mati božjiga Sina pred pšicami hudobniga duha skrita ostala. Kakor zarja se je v polni svetlobi svojiga neomadežvaniga Spočetja na svet perkazala, ker se je spodobilo, de ima Edinorojeni na zemlji mater s svetostjo obdano, kakor ima Očeta v nebesih, kterimu Serafi „svet, svet, svet“ poejo. Katoliška cerkev je velik del častivnih besedi in izrekov, s kterimi so sveti očaki Marijo častili in slavili, tudi v svoje molitve sprejela in z njimi neomadežvano lepoto in čistost Device, prečudne cvetlice zemeljskiga raja, poveljuje.

Zato se ni čuditi, de so pastirji cerkve in verni vsih ljudstev nauk od čistiga Spočetja Marije, ki ga tako imenitne priče prvih stoletij spričujejo in poterdijo, z zméraj veči ljubeznijo svojiga serca terdili, in de so že v poprejsnih časih škofje, cerkveni redi, clo kralji in cesarji svetiga Očeta, Rimskiga papeža prosili, de naj nauk od čistiga Spočetja presvete Device, kteriga so dozdej katoliški kristjani v pobožnosti svojiga verniga serca prosto verovali, iz višave svojiga Apostolskiga Sedeža za versko resnico izrečejo in oznanijo in tako pobožnosti vernih do čistiga Spočetja presvete Device terdno in nepremakljivo podstavo dajo.

De bi želje katoliškiga sveta spolnili in tudi gnavi svoje lastne ljubezni do nebeske matere Device Marije zadostili, so sveti Oče papež Pij IX., si svesti svojiga poklica, brate v veri poterdti, sklenili, kar nauk od čistiga Spočetja presvete Device Marije zadene, z močjo svoje viši duhovne oblasti za vse čase razsoditi in vernim celiga sveta veličastno oznaniti. Tedaj so osmi dan grudna prečeceniga leta 1854, kteri dan katoliška cerkev god Mariiniga Spočetja obhaja, vpričo prečastitiga zbirala kardinalov, patriarhov, nadškofov in škofov, ki so se bili po Njih volji v ta namen iz vsih krajev katoliškiga sveta v Rimu zbrali, naznanili, izrekli in določili, de nauk, ki terdi, de je bila presveta Devica Marija v prvim trenutku svojiga spočetja iz posebne gnade in zvolitve vsigamogočniga Boga v pogledu na zasluženje Kristusa Jezusa, Odrešenika človeškiga rodu, sleherniga madeža izvirniga (poerbaniga) greha čista obvarovana, je od Boga razodet, in ga zatorej imajo vsi verni terdno in stanovitno verovati.

To je tedej terdni sklep sv. Apostolskiga Sedeža, kteriga se imajo vsi verni stanovitno deržati. Kdorkoli bi se prederznil, od Mariiniga Spočetja drugači misliti ali govoriti, kakor so sveti Oče tu oznanili, ima vediti, de je od vere odpadel in se od edinosti katoliške cerkve ločil, in memo tega precej s takim djanjem v cerkvene, za to odločene strafinge pade, če to, kar v sercu misli, tudi z besedo ali s pisanjem ali kako drugači od zunej naznanje da.

Terdno upam, ljubi moji! de ste to moje oznanilo z velikim veseljem sprejeli, in se nadjam v Gospodu, de se bo vaše zaupanje v presveto Devico Marijo zdaj še visokejši povzdignilo; sej je ona vsa lepa in brez madeža, strupeni kači je glavo sterla in svetu odrešenje pernesla. Marija je nar tolažniši perbežališe žalostnih in nar zvestejši pomočnica vsih terpijočih, nar svetlejši zvezda in nar

močnejši bramba cerkve in nar mogočnisi premagovavka krivovernih naukov. S svojo mogočno priprošnjo nam bo gnado sprosila, de naša sveta mati katoliška cerkev med vsimi narodi veselo raste, od ene pokrajne sveta do druge gospoduje in mir in prostost vživa; de grešniki odpusenje, bolni zdravje, maloserčni serčnost, žalostni tolažbo in pomoč zadobijo; de beže vse teme zmot in krivovere in bo tedej ena čeda in en pastir.

Zatorej hočemo tudi zanaprej neomadežvano Devico in božjo porodnico Marijo vedno z več gorečnostjo častiti in na pomoč klicati; v vsaki stiski in potrebi, v vsakim dvomu in strahu se hočemo s polnim zaupanjem k preljudbi Materi usmiljenja zateči, in posebno današnji in jutrejšni dan pred izpostavljenim svetim Rešnjim Telesam iz globočine svojiga serca k Kraljici nebes in zemlje zdihovati, de nam grešnikom per svojim božjim Sinu odpusenje in spravo in bogato mero zveličavnih gnad izprosi. Zraven tega pa v ponižnosti svoje duše premišljujmo, kako velika gnjusoba je greh pred božjim svetim očesam, ker je izvoljeno posodo, ki je imela Narsvetejšiga sprejeti, z močjo svoje gnade tako perpravljal in posvetil, de je tudi nar manjši madež greha ni oskrnil. Zahvalimo se tudi iz serca Sinu neomadežvane Device, de nas z zasluženjem svoje smerti od greha reši in v dopadljivo ljudstvo svojimu nebeškemu Očetu posveti. Prerojeni v Kristusu kakor zvesti otroci njegove matere prečiste Device Marije čistost duše in telesa neomadežvano ohranimo, de bomo ob hudim času zamogli brez straha pred božjim obličjem stati.

Bog tolažbe naj izpolni vse vaše želje po svojim bogastvu v časti, v Kristusu Jezusu, in presveta Devica Marija, brez madeža spočeta, naj varuje vselej vaše duše. Amen.

Dano v škofijskim sedežu

v Ljubljani 1. sušca 1855.

Anton Alojzi m. p.
knezo-škof.

Pismo

bratam in sestram pobožne družbe ss. Cirila in Metoda.

Spodobí se svoje drage brate in sestre kaj enkrat v letu obiskati in jih prijazno pozdraviti; naj se to o častitim godu naših patronov sv. Cirila in Metoda zgodi, ter ponovi bratovšine duhovsko življenje. Po širokem in dolgem svetu bratje in sestre sv. Cirila in Metoda živijo, od severne Labe na Češkem, do južne Save na Horvaškem, od Tatrskih hribov na Ogerskem do švajcarskih snežnikov; ker vsih obiskati ne morem, naj jih to pismice moje obiše in jim pové žalostne, pa tudi vesele reči od bratovšine sv. Cirila in Metoda poediniti odločene staroverce (gerke).

Vesela novica je, de se število naših družbanov pobožne molitve čedalje bolj množi. Preteklo leto so v Tirolih duhovniki naše braterne željni Briksenskiga kneza in škofa Bernarda prosili, naj svoji škofi to sveto bratovšino dovolijo. Poterdili so jo 16. junija 1854, in že 37 pobožnih duhovnikov Briksenske in Tridentinske škofije z nami moli in služi svete maše za poedinjenje odločenih bratov starovercov. Tudi po Ogerskem napreduje naša bratovšina posebno med prostimi Slovaki, kterim sta svoje dni apostolska brata sv. Ciril in Metod sveti evangeli oznanovala. Moravčanam so slavni Bernski škof našo braterno preteklo

leto seosebno priporočili, rekoč, de med množino pobožnih družb sedajne dobe ni prigradnejše od braterne sv. Cirila in Metoda poediniti odločene staroverce in to žalostno razdertijo zmagati, več z duhovskim orožjem molitve kakor z orožjem silne vojske. Naj si je ravno nekoliko družbanov naših preteklo leto pomerlo, nekoliko poseblo, jih je še več novih na njih mesto pristopilo, in lahko se nadjamo, de nas čedalje več roke v nebesa povzdiga in moli po besedah Jezusovih: „Sveti Oče! ohrani jih, de bodo eno. Posveti jih v resnici, de bodo vsi eno, kakor ti Oče v meni, in jez v tebi; naj bodo tudi oni v nas eno, de svet veruje, de si me ti poslat“.

Druga vesela novica je, de kakor po Francoskem, se tudi v Rimu začno vnemati in za poedinjenje odločenih gerkov moliti. Prelepo molitev k Materi Božji v ta namen so sveti oče Pij IX. poterdili in z odpustki odarovali, kakor nam je „Zgodnja Danica“ tiga leta str. 11 veselo naznanila in molitev poslovenila.

Tretja vesela novica nam je, de naše molitve Bog usliša. Povernili so se lansko leto od ločene staroverske — k naši katoliški cerkvi trije rusovski knezi, de si jih ravno zato rusovska vlada serdito preganja in jih za izdajavce ima. Tudi v Petrinji se je neki hudodelec k smerti obsojen in od svojiga popa gerdo zapuščen, na posledno uro v krilo svete matere katoliške cerkve povernil in spokorno umerl po vodbi katoliškiga pastirja. In za kolikor manj slovesnih spreobrnitev v časnikih beremo, za toliko bolj lahko upamo in se nadjamo, de lepo spreobrnjenje odločenih bratov in sester natihamo in skrivaj zori. Ze se govori, de se več odločenih škofov pripravlja kupama v naročje svete matere katoliške cerkve poverniti se. To se hoče lahko zgoditi, ako Bog da, de bo sila staroverskih mogočnikov po sedanji vojski užugana, in jim posvetila resnice prava luč. Bog daj, de bi uslišani bili!

Pa tudi žalostne se v časnikih gosto berejo, ter nas glasno opominajo za odločene brate staroverce gorljivo in priserčno moliti, naj jim Bog um in pamet razsveti, pa merzlo serce otali, de jih bo gorko solnce keršanske ljubezni ogrevalo. Godi se odločenim starovercam kakor mladikam, ki so od matere, vinske terte, odrezane. Ne zelenijo, ne cveto, pa tudi praviga sadja keršanskiga življenja ne obrodé, le suhim, vlačnim, zastaranim tertam so podobni v svojem djanji in nehanji. Prava vinska terta svete vere, ktero je Kristus zasadil, v sveti katoliški cerkvi raste; kdor ni z njo združen, ne rodi nobeniga praviga sadu, ampak se le susi in za ogenj pripravlja. Od njih sv. Avgustin pravi: „Oni, ki so od prave cerkve ločeni in v razdertji živé, se nimajo obljubljeniga pičila nadjarati; zakaj kjer ljubezen ne prebiva, tudi pravičnost bivati ne zamore. „Ljubezen blišnjiga pa ne dela hudiga; bi pa vsi tako ljubezen imeli, ne bi telesa Kristusoviga, njegore cerkve pohujševali, ne bi se ločili od nje edinosti“.

Žalostno se gostoma bere, kako staroverski odločeni Rusi na Poljskem katoličanam silo delajo. Pred 16 letmi so okoli 3 milijone pravovernikov posilama materi katoliški cerkvi iz naročja odtergali, njih zveste pastirje v Sibirske puste pregnali, in jim krive učenike vsilili. Neprehama se tudi zdaj katoliške kristjane stiskajo, jim škofov ne dajo, de se dopolni pravovernim, kar je Kristus govoril: „Vdaril bodem pastirja, in ovčice se bo-

do razkropile“. Po tej poti jih mislijo v svoj krivoverski jarm vkleniti. Radi bi vse jutrove kraje spravili pod svojo oblast, pokončali rimsko katoliške vernike in po Turčiji gospodarili, zatorej so vzdignili kervav meč in začeli hudo vojsko, ktere konca še viditi ni.

Zalostno nam je čuti, kako v bližnjih sosednih deželah odločeni staroverci naše čertijo in gerdo imajo. V Srbiji, ki je Avstrijskemu cesarstvu soseda, ne sme še današnje dni katoliški duhoven rajniga katoličana očitno k pogrebu spremiti, dokler v Carigradu Francoski vojsaki svoje pokojne brate brez strahu in slovesno k pokopu spremljajo, in sveti križ na čelu sprevoda vpricho nevernih Turkov nesó. Vse to očitno priča, de je prava kersanska ljubezen v srcih odločenih starovercov ugasnila, in de se je nam katoličanam v sedanjih časih nevernih Turkov veliko manj bati, kakor pa krivovernih, terdovratnih starovercov.

Zalostno je slišati, kako odločeni staroverci pravoverne kristjane od svojih mladih nog čertijo, in v svoji zmoti sovraštvo od roda do roda sporočajo, „kdor pa ne ljubi, uči sv. Joanez, ostane v smerti“. — Merzleje pa, kakor je do nas katoličanov njih serce, gorkeja bodi do odločenih bratov naša ljubezen — živa ljubezen goreče molitve za njih preobrnitvo, naj se od nje ogrejejo. Se jim bo serce po naših prošnjah in dobrih delih ogrelo, se jih bo z Božjo pomočjo tudi milo klicanje prijeló se poverniti v krilo svete matere katoliške cerkve, de bodo skorej en hlev in en pastir. To iz vsiga serca želi, zato prosi in z Vami moli

Vaš
prijatelj in brat v Kristusu
Anton Martin,
Lavantinski škof.

Pri sv. Andreji na Koroškem 9. sušca 1855.

Katoliška cerkev na Túrškim.

B. V Azii.

II. Armenskiga reda.

Armensko, velika, gorata dežela, ki je zdaj med turško in rusovsko oblast razdeljena, je ze prav zgodej seme kersanske vere dobilo. Kralj Abgar, ki je ob Kristusovim času živel, se je dal Tadeju, Jezusovimu učencu, kerstiti. Odslej je kersanska vera med mnogim preganjanjem čez dalje bolj rastla in v l. 302 se popolnoma vtemelila, ko se je kralj Tiridat Veliki, poprej velik protivnik kersanstva, spreobrnil bil. Anag, armenski velikaš, ki se je dal Sasanidam podkupiti, de je kralja Kosrova I. umoril, je bil zdaj sam umorjen, pa tudi vsa njegova rodovina. Le eniga njegovih sinov, ki je bil še le dve leti star, je njegova doživnica Sofija otela in z njim v Cesarejo na Kapodoškim pribežala. Ta Sofija je bila kristjana, in je dala v Cesareji to armensko siroto kerstiti. Kersanik je dobil ime Gregor; redila ga je v vsi ponižnosti, strahu Božjim in pobožnosti, — in ta Gregor, razsvetlevavec (Illuminator) imenovan, je bil zdaj pravi apostelj svoje domovine. Le nerad se je oženil, de bi njegov rod ne jenjal, in ko je dobil dva sina Aristaga in Vertana, je šla njegova žena z njegovim pervoljenjem z mlajim sinam v nansk samostan, on sam pa je stopil v službo kralja Tiridata, sinu umorjeniga Kosrova I., de bi krivico svojiga očeta po moči popravil. S pomočjo Rimljanov je Tiridat svoje sovražnike v vojski pre-

magal, in v zahvalo za to zmago v Eriči slovesno darovanje malikam, sosebno boginji Anahidi (Diani) napravil. Ali Gregor se ni hotel malikovanja vdeležiti; kralj ga opominja pokorsine, ali ker je Gregor le stanoviten, ga kralj obsodi k silnim mukam. Srečno jih Gregor prestane, in ker kralj zdaj po dvorniku zvé, de je Gregor sin Anaga, morivca njegoviga očeta, ga ukaže vklenjeniga v terdnjavo „Artašat“ vleči in tam vreči v jamo k smerti obsodjenih hudodelnikov, ki je bila polna gnusobe, gnjilih trupel, kač in strupene golazni. Kersanska vdova Ana je po božjim razodenji vsak dan nekaj kruha vergla doli, kjer je bil Gregor, in tako je ta mučenik tukaj živel trinajst let. Na povelje Tiridata je v tem času veliko kristjanov za Kristusa kri prelilo; sosebno slovó zavoljo mučenstva svete device Ripsima, Gajana in njune tovaršice.

Kakor je bil pa Bog nekđaj Nabuhodonosorja v njegovim napuhu udaril, tako zdaj trinoga Tiridata. Ravno se je napolil na velik lov, kar plane, obseden od hudobniga duha z voza, in toliko razsaja, de začne sebe gristi in jesti. Pa tudi veliko družih ljudi kraljeve hiše napadejo hudobni duhovi. Kraljeva sestra Kosroviduht zvé od angela v sanjah, de le vjeti Gregor v Artašatu zamore obsedenim pomagati, njega naj tedaj pokličejo. Ona pravi zjutraj sanje dvornikam, ali ti jo imajo za abotno. Še štirikrat se ji te sanje ponové, v zadnjič s perstavkam, de bojo šibe, ako bo molčala, še huji, in de bodo tudi njo zadele. Prederzne se tedaj se enkrat svojo perkazen praviti. Zdaj pošljejo v Artašat po Gregorja, ga potegnjejo na vervi iz jame, stermé, de je se živ, in ga peljejo v kraljevo mesto Valarsapat. Gregor perpoveduje ljudstvu vzrok teh neznanih šib, jim razloží v 65 dneih poglavitne resnice kersanske vere, reši s svojo molitvijo te, ki so se hotli kersanski veri in pokori vdati, od nadlog, in sprosi tudi kralju duhovno in telesno zdravje. V čast sv. marternikov in posebnih imenovanih devic so bile zdaj kapele postavljene, tempeljni in altarji malikov pa razdjani. Kralj sam je spremil sv. Gregorja po deželi, in njegovo očitno kesanje čez poprejšno življenje je veliko perpomoglo k rasti kersanstva. Cesarejski veliki škof Leonci je na kraljeve želje zdaj Gregorja škofa posvetil, in Gregor pridši domu iz Kapadocije, podere še več malikovavskih tempeljnóv, kersti kralja Tiridata vpricho silno velike množice, ter ga uči in napeljuje, kako naj stavi cerkve in sole, skerbi za vredne mašnike in učenike, in določi potrebne dohodke za škofijske sedeže, za cerkve, za samostane obojiga spola. Zdaj se poda Gregor v samoto, in posveti na kraljevo prošnjo sina Aristaga svojiga naslednika, kteri je bil tako drugi patriarh Armenije (332—339). V tem času je bil cesar Konstantin veliki kristjan postal; Tiridat se napravi v Rim mu srečo vošit, in vzame seboj svet. Gregorja in Aristaga.

V Rimu sta cesar in kralj storila zvezo prijaznosti, pa tudi papež Silvester in Gregor, in ta dva sta pismeno izrekla, de zvestoba in edinstvo morate biti med državami in cerkvami, in Silvester je poterdil Gregorja patriarha čez vso Armenijo z vsimi pravicami, ktere so takratni patriarhi v Antiohii, v Jeruzalemu in v Aleksandrii imeli. Tako je bila tedaj armenska cerkev že od začetka bistveno v nauku in v segah z rimsko v zvezi. Ali v l. 527 je patriarh Nerses Astarag zavergel kalcedonski cerkveni zbor in tako evtihijanski krivi veri, ktera v Kristusu le eno natoro spozna, pot

na Armensko odperl. Patriarh Janez je l. 651 očitno zaverjel, ne samo sv. cerkveniga zbora kalcedonskiga, ampak tudi dotični verski list sv. papeža Leona I. Zdaj je bila armenska cerkev od središa v Rimu odcepljena, in se je zgubila čezdalje bolj v zmote, sirovost in nevednost, h čemur so tudi političke zadeve veliko pripomogle. Ze l. 412 so namreč Bizantinci in Partijani Armensko med se razdelili. Partijanski kralji so s strašnim preganjanjem iskali keršanstvo uničiti. Od l. 859 do do 1472 so imeli Armenci spet svoje kralje, ali v tem letu jih je perzijanski Usum Hassan svoji oblasti podvergel. V l. 1522 so mogli Perzijani večino Armenije Turkam prepustiti, in kar jim je od nje še ostalo, so l. 1827 Rusi vzeli.

Sv. Gregor je umerl 80 let star v tistim berlogu, ki si ga je bil poslednje leta za svoje prebivališče izvolil. Njegovo desno roko so hranili Armenci kakor drago svetinjo v mestu Sis-u; tukaj jo je ukradel minih Ciriak in jo prinesel v samostan Ečemiazin blizo Erivana, in se dal tam patriarha izvoliti. Ta samostan, zdaj pod rusovsko oblastjo, je odcepljenim Armencam nar važniši, tam prebiva še zméraj njih duhovni glavar ali katolikos.

Odcepljene Armence spet k edinosti, k vesoljni cerkvi perpeljati je katoliška cerkev vedno skerbela, zdaj z večim zdaj z manjšim pospeham. V Florentinskim cerkvenim zboru l. 1439 so se armenski poslanci podvergli papežu Evgeniju IV.; in akoravno to zedinjenje ni bilo stanovitno, je vendar odslej velik del Armencov ostal pri katoliški cerkvi, k čemur je veliko pomagala in še vedno pomaga družba (kongregacija) Mehitaristov.

Mehitar (tudi Mhitar, Mohtor) je bil v mestu Sivas, — nekđaj Sebaste, v mali Armenii l. 1676 rojen. Dve nuni in en armensk mašnik so skerbeli za njegovo keršansko odrejo. Ker ste se nad njim posebna pobožnost in pri lepih talentih tudi veselje do učenja kazale, je bil že s 15 leti v samostan vzet in 1691 za diakona posvečen. Želja, še bolj se zučiti ga pelje v Ečmadcin in na tem popotvanji zadene v glavnim armenskim mestu Erzerumu perviga evropejskiga misionarja. Napraviti družbo, ktera bi potrebne in koristne znanosti med njegovimi rojaki širila, je bil namen njegovih daljnih in nevarnih potov po Jutrovim. V l. 1696 je bil v mašnika posvečen; branje sv. pisma in svetih očakov v armenskim jeziku je bilo njegovo nar ljubši delo, pobožnost in želja dušnim potrebam ljudi pomagati so se lepo nad njim svetile. Se vé, de Turki in odcepljeni Armenci so njemu hudo nasprotvali. V l. 1700 so peršle od njega v Carigradu na svitlo: Tomaža Kempčana hoja za Kristusam in več družih bukev v armenskim jeziku. Benečani, tistikrat še mogočni gospodarji jutrovskih bregov in otokov, so dali v morejskim mestu Modonu l. 1701 njegovi družbi varno zavetje, papež Klemen XI. je leta 1712 to družbo poterdil, ji postave sv. Benedikta dal in Mehitarja njeniga opata storil. Ali 1715 so kervoželjni Turki Morejo napadli, Modon vzeli in njegove samostane poderli! Mehitar je s svojimi bežal v Benetke, dobil tam majhen otok sv. Lacara z zapušeno cerkvijo v last, in tukaj se le se je njegova družba prav temeljila. Od tukaj so šli in še hodijo armenski misionarji v Carigrad, Natolijo (malo Azijo), Armenijo, Georgijo, Perzijo, še clo v Indijo, kjer Armenci prebivajo. Mehitar je umerl poln zaslug v Gospodu 16. apr. 1749 v Benetkah. V l. 1773 so se bili nekteri Mehitaristi v Terst vselili, in od

tod so l. 1810 peršli na Dunaj, kjer imajo slovečo bukvarno tiskarnico, iz ktere dobre katoliške bukve za Armence še zméraj izhajajo. Le škoda, de je l. 1850 družba za razširjanje dobrih katoliških bukev, ktera je v 20 letih svoje obstaje 445,989 bukev po nizki ceni pri Mehitaristih natisniti dala, zavoljo pomanjkanja sodeležnikov nehala.

Družba Mehitaristov na Dunaji je imela l. 1852 velikiga opata, po imenu „Aristaces Azaria“, ki je bil veliki škof Cesareje, dr. bogoslovstva, rojen l. 1782 v Carigradu; 18 armenskih duhovnov, 4 profes-klerikarje, 3 klerikarske novice, 9 klerikarskih kandidatov, 7 lajskih profesov, 1 lajskiga novica in 2 lajska kandidata.

Ves narod Armencov šteje do dva milijona 400.000 duš; oni so po Jutrovim nar umniši tergovci, zato so se tako daleč po svetu razšli; samo na Turškim v Evropi jih je 130.000 in v Carigradu do 80—90.000. Armencov, ki so se s katoliško cerkvijo zedinili, je do 200.000. Njih osoda je bila dolgo silno žalostna. Odcepljeni imajo tri patriarhe v Carigradu, v Jeruzalemu in v Ečmadiu na Rusovskim. Turška vlada je patriarha odcepljencov tudi za poglavarja zedinjenih (katoliških) imela in njemu čez nje deželno pravico dala. In koliko hudiga so ti staro- ali krivoverski patriarhi in njih podložniki katoliškim Armencam storili! Oni so l. 1829—1830 sultana Mahmuda II. in njegove sunljive vezirje čez katoliške Armence našuntali, de je prišel strašni ukaz od divana, de se morajo vsi katoliški Armenci pod hudo kaznijo iz Carigrada pobrati. Reveži so mogli vse popustiti, so se razkropili po bregovih černiga in egejskiga morja, eni so clo prihutei v Rim in papež Pij VIII. je klical keršanstvo na pomoč, se teh zavoljo vere preganjanih Armencov usmiliti. Sultan je spoznal, de so mu staroverci čez katoličane lagali, je poprejšni ukaz preklical, in de bi se katoliškim Armencam spet kedaj kaj taciga od odcepljencov ne prigodilo, jih je popolnoma oprostil od deželske oblasti odcepljenskiga patriarha in jim dovolil imeti v Carigradu lastniga primata in na gori Libanu patriarha. Odslej je jelo zedinjenje Armencov srečno napredovati. Oni imajo:

1) Veliko škofijo v Carigradu, ki ima do 30.000 zedinjenih Armencov. Veliki škof Pavel Marušian ima perimé „primas“ in je zavetnik Armencov po turški Evropi in mali Azii. 2) Škofija v Brusii; od l. 1850 je tukaj škof Gregor Bahadur. 3) v Angori, — nekđaj galaško mesto Ancira, — se je 6000 odcepljenih h katoliški cerkvi vernilo; njih škof je Anton Scisman. 4) V Artuinu je Timotej Astagi, 5) v Trapecuntu Jožef Arahial, 6) v Erzerumu Jožef Hagi, 7) v Hispicanu Jož. Dardarian, 8) v Diarbekiru Jakob Batrion, 9) v Mardinu Jož. Ferahion, škof. 10) Tokat škofija pod oskerbnistvam armenskiga patriarha, 11) Cilicije, ki prebiva na Libanu, zdaj Mih. Der-Asdnazadrian z perimenam Gregor Peter VIII. 12) Alepo, velika škofija v Sirii, kjer je zdaj Basíl Haivalian in 13) Adana v Cilicii, kjer je Štefan Holadian škof. Val. Sezun.

Pravični jokajo in žalujejo, ker svet čednost sovraži in preganja.

Nikar ne mislite, pravi Jezus Kristus (Mat. 10, 35.) svojim učencam, de sim mir prinesel na

zemljo; ne miru, ampak meč sim prinesel. Prišel sim namreč razdvojiti sinu zoper njegoviga očeta, hčer zoper njeno mater in nevesto zoper njeno tašo, tako de bodo človeku sovražniki njegovi domači. Brat bo izdal brata v smert in oče svojiga sina, in otroci se bodo vzdignili čez svoje starše in jih morili, in vi bote sovraženi od vsih zavolj mojiga imena, in kdor vas umori, bo menil, de s tem še Bogu kakšno službo stori. Tako napoveduje Zveličar ne le svojim učencam, ampak vsim svojim zvestim služabnikom sovraštvo in preganjanje sveta, kar se je kmalo po njegovi smerti vse na tanko spolnilo; se pa tudi še dan današnji, če ravno ne s prelivanjem kervi, ne z ognjem in mečem, vedno spolnuje; še dan današnji preganja po mesu rojeni Izmael, Abrahamov sin, svojiga po Božji obljubi rojeniga brata Izaka, to je: hudobni svet Božje otroke, kakor vselej, tudi zdaj preganja, in vsi, pravi sv. Pavel, kateri hočejo pobožno živeti v Jezusu Kristusu, bodo preganjani.

Nedolžen pred Bogom in ljudmi je bil mladenec Jožef in pravi blagodar Putifarjevi hiši; zato ga postavi njegov gospod čez vse, karkoli ima. Jožef je v časti in se mu dobro godi; pa kmalo pride v zamero in je zaničevan in celo v ječo djan. Pa le zato, ker se Boga boji in noče pred njegovimi očmi doprnesti pregrehe, v katero je bil napeljevan, ga sovraži Putifarjeva žena, obdolži pri svojim možu ravno tiste pregrehe, ki jo je ona hotla doprnesti, in Jožef mora zavolj svoje bogaboječnosti v ječi zdihovati. Silno bogaboječa je bila Suzana, znana njé pobožnost po vsem Babilonu, le dobro je bilo slišati od nje. In glejte, prešestva obdolžena je bila že k smerti peljana, in bi bila življenje in dobro ime zgubila, ko bi ne bil Bog po Danielu pokazal nje nedolžnosti in hudobnih starcev prepričal nju kriviga pričevanja. Zakaj se ji to zgodi? zakaj jo obdolžita take pregrehe in krivo pričata zoper njo nesramna starca? — Zato de bi se maševala nad njo, ker se jima ne da zapeljati, in hoče raji brez greha umreti, kakor vpricho Boga grešiti. Glej, kristjan! kaj so pripravljene storiti hudobni, če se ne privoli v njih hudobije; in ti, kristjana! uči se tukaj, kako se moraš ustaviti njih poželenju, pripravljena biti raji umreti nedolžna, kakor živeti omadeževana.

Pa če te tudi ne vabijo in ne silijo k grehu, če tudi nimaš priložnosti se jim ravno tako na ravnost ustaviti in jih s tem razserditi; te bodo vender le zaničevali, sovražili in preganjali že samo zato, de tvoje življenje ni tako, kakoršno njih življenje, in so jim zato tvoje čednosti vedno očitane njih hudobije. Hudobni Kajn je svojiga brata Abeljna le zato sovražil in ubil, ker so bile njegove dela pravične in Bogu prijetne. 1. Jan. 3, 12.

Spravimo v zaderge pravičniga, govore med seboj hudobni v drugi postavi modrostnih bukev, zaničujmo, zasramujmo in zatérjajmo ga, delajmo mu krivico, storimo hudiga, kar moremo, zalezujmo njegovo življenje, in obsodimo ga k nar zaničljivi smerti. Kaj vam je pa storil hudiga, vi neusmiljeni, de sklepate čeznj toliko nesrečo? Njegovo življenje, odgovore, ni tako, kakoršno drugih ljudi, in njegovo zaderžanje je vse drugačno, zato nam je težak in ga ne moremo živiga viditi; le zato ker njegovo življenje je nasprotno našim delam, in nam očita naše grehe, spričuje, razglasuje in vpije, de je hudobno naše zaderžanje; ga pogubljuje in nas tudi zavolj tega svari, kar v sercu mislimo; nje-

govo življenje pokaže, de nas ima za neumne ljudi, za otroke, bedake, priproste, nespametne, za neumneže, ker se naših del ogiblje, kakor bi bile kdo vé kaj takiga, in le pravične, le tiste, ki drugač, kakor mi, živé, imenuje srečne, Božje prijatle, Božje otroke in dediče Božjiga kraljestva.

Iz teh besed svetiga pisma, ljubi kristjan, lahko spoznaš, de ne more biti prijatelj, ampak je vselej sovražnik sveta, kdorkoli ni z njim, kdorkoli ne živi po njegovih šegah in navadah, kdorkoli se v svojim zaderžanji od njega loči. To pride od ene strani od tod, ker se hudobni nočejo poboljšati, preobrniti svojiga zaderžanja, zapustiti svojih hudobij; od druge strani pa, ker bi radi imeli mirno vest, bi ravno tako radi, de bi bile pripušene, de bi bile nedolžne njih hude dela, in ne morejo nič težej slišati, kakor de so pregrešne. Ker jim tedaj pravični s svojim zaderžanjem to na glas in brez preneha očitajo, jih ne morejo terpeti, in de bi svojo vest vsaj nekoliko potolažili, jih zaničujejo, in njih zaderžanje nespametno, neumno in bedaško imenujejo. O vi na duši slepi otroci sveta, spoznajte, ali ni res tako! ali ni ravno to slepo polajšanje vaše težke vesti? ali niso ravno to vsi vaši zgovori pri vašim nekersanskim življenji, de se posmehujete pravičnim zavolj njih pobožnosti, in jih imenujete nespametne le zato, ker vi nočete biti pametni? ali kako dolgo bote še laž ljubili? in kako dolgo vam bo še vaša hudobija sama iz sebe lagala?

Lahko je tedaj spoznati, de je pravičnemu na tem svetu odločno terpeti, žalovati, solze točiti v tem ko se svet veseli. Pričujejoče reči nimajo zanj nobene vrednosti, ako so brez prida za prihodnje življenje; vse kar iše in želi, je le prihodnje. Tukaj je še le čas setve, čas britkosti, terpljenja; po smerti pride žetev, plačilo, veselje. Nespametno, silno nespametno tedaj ravnaš, če hočeš veselje vživati tukaj v dolini solz, kjer ne najdeš nič družiga ko spodtikljeje in nevarnosti, in ne moreš po pameti nikoli biti brez strahu, de bi ti kje ne spodletelo, se ne ranil in ne pogubil. Ravno tako nespametno ravnaš, če se daš iz strahu pred terpljenjem od čednosti odverniti, ali se je zato bojiš prijeti, ker je že samo na sebi težka, verh tega pa še od sveta sovražena, zaničevana in preganjana. Le po poti terpljenja se pride v nebeško veselje; Jezus Kristus sam je mogel terpeti in tako iti v svojo čast, po kateri drugi poti hočeš ti za njim priti? Jezus Kristus je bil sovražen od sveta, zaničevan in preganjan, ali se boš tedaj ti branil tega? ali je morebiti učenec več od svojiga učenika? in se bo smel pritožiti, če se mu le huje ne godi ko njegovimu učeniku? Če se terpljenja preveč braniš na svetu, se braniš veselja v nebesih, ker kratko terpljenje na svetu nam pripravlja neizrečeno veliko veselje in čast v nebesih, in le če bomo z Jezusam Kristusam terpeli na zemlji, bomo z njim kraljevali v nebesih. Naj ti bo tedaj ravno to v znamenje, de bo dobro zate v večnosti, če te svet sovraži in preganja, ker ravno to spričuje, de nisi od sveta, de si božji, in toliko bolj spričuje, kolikor bolj te svet sovraži in preganja; zakaj ko bi bil od sveta, bi te svet ljubil, in le zato ker nočeš njegov biti, te preganja. Veseli se tedaj, ker zavolj resnice, zavolj čednosti, zavolj Boga terpiš preganjanje, in ne de bi žaloval, ne de bi se pritožil, še le poskakuje naj ti serce od veselja, ker veliko bo tvoje plačilo v nebesih.

○ veri.

Opomin mladencem.

Ne skaže nam občna povestnica (zgodovina) le eniga naroda, ki bi ne bil v kako višje bitje veroval; od začetka sveta do sadanje dobe tedaj človeštvo ni moglo popolno brez vse vere ostati. Človeku je *prirojeno in resnično srečen ne more biti, dokler se ne opéra in zaupno ne naslanja na višji moč*. Zares mora vsak človek, ako le količkaj misli in revni svoj stan prezre in pretehta, ki je brez upa, brez Boga neznano hujši in grozniši od stanu vsih družih živali biti; vsak tak človek si mora podpore v veri iskati, če le še iskrica uma v njem tli, če se le še ni popolno poživinil, da se samo po životu od živali loči, ktera tudi nič ne misli, sama po nagonu narave svoje dni preživi, dokler se v prah ne sospe. Tako reven, tako poživinjen vender noče nikdo Slovincov biti, da bi mu kar nobena vera mar ne bila, da bi clo vse vere enako cenil!

Kakor niso in tudi ne morejo vse različne pripovedi ediniga prigodka vse resnične biti, ampak le ena sama, tako tudi med različnimi verami ne morejo biti in tudi niso vse prave, ampak le ena je prava, le ena sama je resnična, vse druge pa so slepivne in goljufirne.

Ene vere se mora vsak prijeti, ako noče top, budalast biti, ako se noče popolno poživinjeniga človeka brez vsiga uma razkazati.

Neznabog, Turk ali Jud si mende vender nikdo ne želi biti? Tadaž Kristjan? Pa kdo si bo iz toliko vej pravo izbral, mi urno zavreš. Glej, veje niso brez korena zrasti mogle; iši tadaž korena; najdeniga se krepko okleni, in ne opusti ga, naj se tudi pekel zoper te oprè. Korena se pa vsi Slovenci že od nježne mladosti, že od zibelke oklepamo.

Kaj mar ni katoliška Cerkev res koren, ki ima vedno in obilno soka in hrane za nov berst, cvet in sad? Ali ni kat. Cerkev naj perva, naj starji? Ne dokaže li prav jasno cerkvena povestnica (občna ali posvetna se raduje, da manj in mračniši ko more, cerkvene prigodbe pove ali jih pa še clo nalaš ali nevedé pokvari), kako je vse neštevilne druhalí krivover, od cesarjev in kraljev s postavami ograjenih in z mečem zavárvanih, veter razpihal, in kako pa kat. Cerkev v smertnih stiskah, v vročim boru zoper vso peklenško in posvetno moč, ki so si jo le zavratni njé sovražniki zmisliti mogli, vedno premagava, še dan današnji cvete, in bo cvetla do konca sveta? Krivoverci nimajo koréna; divje mladike je kat. Cerkev od korena odšipnila, in zatoraj brez soka venejo, usahvajo in perhlé; njih razpad je prav viden in že neizrečeno reži, od kar so clo podlage, ki so jim jih osnovátelji krivih homatij postavili bili, razrušili in zaverгли, da zdaj vsak véerva, kar poželi. Mar ni to jasen dokaz trohnobe in gnjilobe?

Navadni ugovor je ta, da je cerkr. povestnica *enostransko pisana ali podtaknjena*.

Striče, odkod pa ti to veš? Sam si se javalne prepričal: si tadaž od kake puhle pa ošabne glave slišal, ali vsaj v kaki knjižuri čital. Če pa le z enim očesam življenje in okolišine te votle pa ohole buče in pisatelja knjižure preréjtaš, že z roko lahko primeš, da nju možgane gosta tma in popolna nevednost ovija; presodiš in zasačiš pa tudi lahko nju gadjo sovraštvo do Boga in njega namestnice na svetu katoliške Cerkve. Iz teh točnih vzrokov

mora vsakdo posneti, da oba debelo debelo lažeta. *Poglejmo virov obojne povestnice.*

Občna ali posvetna se verjame, in vender se je ravno ta v starih časih le pičlo in medlo obdelovala; cerkvena pa je bila od učenih, previdnih mož skerbno pisana. Tudi podtikati se cerkvena ni mogla, ker so viški pastirji in vse kersianstro pazili, da se nikoli ni ne smelo ne moglo kaj kriviga podriniti, sicer bi bil neznan hrup postal. In se li smejo in zamorejo pisatelji enostranski imenovati, ki zrarno lepote kat. Cerkve tudi vse gerde razvade Katolicánov odkrito in neustrašeno razkrivajo?

Zgodba kat. Cerkve je resnična, in ravno zato, ker so iz čistih virov te resnice se prepričali, ravno zato se je že tudi lepo število učenih, po vsi Evropi znanih mož iz krive v katol. Cerkev vernilo. Ako pa preučeni, slavni zgodovinarji krivoverski zgodbe kat. Cerkve čiste in resnične spoznajo, kaj nevedna glava, kaj pisatelji, ki večidel v dušni in telesni omiki zastali in zanemarjeni kako gobovo knjižuro skujejo, kaj taki zaverženci se jo pa prederznejo enostransko, podtaknjeno zvati?

O priložnosti moram tudi opomniti grozne nevarnosti, ki o veri zlasti mladini proti po besedi, zgedu in djanji nektere baže čislanih ljudi in po čitanji nevarnih knjižur.

Današnje dni ljudje vse pretuhtati hočejo, vse s pičlim umam obsojajo in zavračajo, če tudi nie družiga ne vedo, kakor berbrati in jezik brusiti nad vsako rečjo. Naj že bo razsodba še tako plitva, smešna in neumna, oni vender mislijo, kako učeno so govorili, ter se zavolj blodenja in homatij šopirijo in košatijo enako pavu v solnčnim blisku. Taki molji tudi vse cerkvene nauke, postavé in opravila prežvekajo in oślinjajo, če ravno Cerkve še poverli ne poznajo: takim jezičnikom je vsaka vera enaka, če tudi razločka med njimi ne vedo. Mislijo taki reveži, da bodo Cerkev tako lahko in hitro poderli, kakor z ostrim svojim jezikam opletajo. Pa čakajte še in še: in še vaši nasledniki in še vaših naslednikov vsi potomci je ne bode stresli.

Kdor pa takiga klepetaća najde, naj ga samo poprosi, da bi mu zaničevano reč razložil, in besedice ne bo zinil, kar hitro mu bo goltnik zadergnjen brez vervice in brez učeniga zagovora. Druge baže pak so učene, od samih vednost puhteče in žareče glavice. Joj kak razloček med prešnjimi in temi! Velik razloček res; pa oba kampa sta si vender prilična. Res znajo ti od marsikake reči umno in globokoučeno govoriti — ali v kersanskim nauku niso ravno zurjeni. Skor bi smel staviti, da jih kako dete v kerš. resnicah prekosi. Po njih možganih se v predalih za kersanski nauk pajčevine delajo; ne berli jim več lampica vere, clo v gobo ukresana iskrica je iztlela in zamerla. In vender se mora tim velikanam v vednostih Bog (se ve da ga čisto še poznali niso) pred „baklo uma“ kakor megla o solnčnih žarkih razprašiti in po „ljubi naravi“ poskriti, ktero serčno objemajo in s kadilam dobrih del, ki jih „boginja Narava“ poželi, neprenehama časté! Ako je vaš bog po vsi naravi strošen in poskrit, ter se po nje stopnjah bolj in bolj, v človeku pa še le popolno zave, je pač revše in siromače! Nič ni bolji od človeka, kteri ga ječi. Zdaj zboli, zdaj znori; zdaj terpi, zdaj se veseli; oh zdaj umre, in tudi umori se, kolikorkrat se človeku ali naravi kaj enaciga pripeti. O božek, o revše! Ne zavida vam mende nikdo taciga boga!

Niste si zastoj izraza v „bakli“ poiskali in zvolili. Bakla kaj ne naj lepši in naj jasniši razsvita? Z rudečkastim ognjem, z gostim dimam mora vse božje bitje v spačeni in tamni obliki pokazati. Karkorsna je luč, tako se vse razsvitljeno vidi. Vsak tudi lahko ugane, zakaj si taciga boga volite.

Černe vaše dela se bojé solnčnosvitliga Boga, zatoraj vzamete baklo, kakor o solnčnim mraku, ter si ga sebi enaciga ožigate in černite.

Pa da bi le okajeniga svojiga boga drugim ne vsiljali, zlasti mladini! Pri uterjenih v veri vse prizadetje rado spodleti, toliko laglje pa pri mehki mladini svoj namen dosežejo. Brez gotove in godne podlage, vroča, lahkomišljena, nove in vikši učnosti željna po vsim hrepeneče sega, karkoli se sveti in lesketa; karkoli ji kdo priporoča, vse brez prevdarka urno zagradi, naj bo že tudi goljufiva pena namest suhiga zlata. Zlasti knjige od bolj čislanih svojih malikov pohvaljene ali prav živo priporočene ona z nepopisanim gladam, ne že le prebira ampak požera. Žalost obhaja človeka, ko vidi nadljivi zarod tako hirati in usahvati! Strašan strup se po njegovih žilah pase, dokler ga popolno ne umori.

In kako bi se mogla dražljiva kri tako tankim, prikritim, prijetnim in ozaljšanim skušnjavam ustavljati! Knjižure so ji od čislanih mož pohvaljene in živo priporočene; sestavki v njih so kratkočasni, mikavni, prekrasni in obetavni učenost, in kdo ve kaj še; obujajo zaželene čutljeje, prikupujejo in prilizvajo se mehkužnosti in sladnosti; ali se zravno neté in podkurjajo divji ogenj ošabnosti in oholosti, večidel tudi krive, červive učenosti. In ravno ta je naj gotovši zapeljivost, da se resnici laž, medu strup, prezalim vencam rožic skrito ternje primeša, ki globoko zbada, in ga clo zveden in podučen človek, ki pa ni take goljufije vajen, ne najde lahko o prvem pogledu.

Vse kratkočasne knjižure, ki mladino slepé in pohujšajo, so nevarne in strupene, ter brave v časno in večno nesrečo pahnejo. Od koga pa govoré? Samo in zgolj od mehkužnosti in sladnosti, ki se pa z božjo postavo ne strinjate: zato mora tudi nje podlaga podkopana biti. Vsakdanja skušnija kaže, kako vidno take knjižure vero podjedajo in popolne neverce vstvarjajo. To je pa naj večji zguba, ako v ero zgubimo, ker je potem ni več sreče za nas.

Pa hočem pokazati, da so tudi neverniki te knjižure škodljive, če ravno se jim za vero ni bati. Sploh popisujejo in obetajo mladini tako življenje, kakor bi bile vse nje prihodnje pota le s cveticami, le s kiticami rožic ovenčane in potresene in vsi dnevi življenja lepi kot jutranja zarja, in slastni ko rajska godba.

Mladina se privadi tih mikavnih domišljij; vedno od bodočiga raja sanjá in v djavno življenje prestopivši hoče vse te sanjarije spolniti, pa nemogoče ji je; gola resnica težavniga življenja jo iz raja v pekel grozno treši. Ni imel mehkužnež naj manjši dozdevanja od rev in nadlog, in kar nenadama in zoper njegovo voljo ga terdo ospó. Rad bi vso grenkost in britkost odpodil, pa premehkužen je, ustaviti se jim ne upa, preterpeti se jih ne upa in obljubljenih sladčic, in pozemeljskiga raja tudi ne more vstvariti. Kaj početi? Z Bogam, z ljudmi, in svetam je razdvojen — nesrečen ostane — ali pa se — umori. — To je sad knjižur kratkočasnih in slepivnih.

Podučne knjige, ki so pa v duhu, sovražnim kat. Cerkvi, pisane (zdaj je zlasti naravoslovskih dosti tacih), so ravno take ali pa še hujši in nevarniši. Pod resnico se ugnjezdí kača laži, ki priprostiga, v kerš. vednosti še ne uterjeniga toliko nevarniši piči, kolikor skerbniši se uka željna mladina takih knjig skor popolno iz glave nauči. Taki krivi nauki od narave so seme, ki kali in se šopiri, dokler praviga Boga ne izžene in se „bojinja Narava“ na njega prestol ne posadi.

Usmiljenja vredni ste vsi mladi nesrečniki, ako takim gladnim orlam v krepplje pridete; ogoljufajo vas za čisto zlato, bliskeči demant vere, in vam jo zamenjajo s prazno peno, ki še tukaj na zemlji po dokazih uma skopni in zgine; po smerti pa, ako se vas Bog pred ne usmili, strašni brezen pokaže, po kerim ste lahkomišljeno in ošabno blodili.

Slušaj, draga mladina, zlati up prihodnosti! *Ako te dvomi o veri napadajo, ne zametuj in ne zasmehuj sr. vere.* Koliko mnenj v naravoslovji in družih vednostih verjameš, ki so jih zmotljivi možje postavili; kaj Cerkvi bi pa ne verjel, ki se više od osemnajst stoletij še nikoli ni v veri zmotila in se tudi ne bo. Ali mar ni to res? Le dokažejo naj vsi tvoji oholi maliki in snetjavi zapeljivci, da se je kterikrat Cerkev v veri motila, bomo pa kar vsi z vami potegnili, in v vaš rog trobiti jeli. Kako lahko nas preobernete, urno na noge!

Ako pa se ne moreš drugač utolažiti, da se resnice popolno prepričaš in dvome udušiš, iši si pomoči in uka pri učenim cerkvenim možu, ki ti vse razložiti, razjasniti in dvome skorenama izruvati. O tacih priložnostih ne hodi k ljudem, ki od vere malo ali clo nič ne vedó; scer si podoben bolniku, ki noče učeniga in skušeniga vrača, ampak le mazača.

Sploh ti priporočim vodilo: „Ne pečaj se dosti z ljudmi, ki ne kažejo kar nič keršanskiga duha.“ Tič se po petji, drevje po sadu in ljudje po delih spoznajo. Ako je tudi kdo zunaj olikan, pa se nikoli nobeno znamenje vere na njem ne prikaže, taki je znotraj trohljiv in gnjiloben. †

Mili darovi.

Za afrikanski mision.

Iz Šentlenarta 5 gold. — Duhoven 2 gold. — Neimenovan 1 gold. — Za Olivieritovo napravo: „O Marija, prosí za uboge zamurce! zato dam 6 gold. O Marlja, prosí tudi za-me! pa še 4 gold.“ — Duša iz Kerke 1 gold. — Nek dobrotnik 10 gold.

Premembe duhovšine.

V Ljubljanski škofii: Šentrupeška fara je podeljena visokočasitimu gospodu Vinc. Vovku, Metliškemu dekanu in fajmoštru. — Prestavljeni so gospodje kaplani: Venc. Peharc v Predaslje, Ant. Gros v Gorje, Mih. Gogala v Poljane; Jož. Turk v Terboje, Jan. Zimbas v Dobre Polje, Ant. Artel v Šmarje, Jern. Dolžan v Šentvid, Jan. Vovk v Leskovec, Prim. Peterlin v Šmihel. — Kopajnski lokalist gosp. Ant. Šafer so 16. sušca v Gospodu zaspali.